

"Alt afhænger af tomme flasker, og man er nødt til at sove om dagen for at kunne samle tomme flasker om natten. Man lever i sådan en meget døset tilstand, hvor man næsten ikke kan skelne mellem drømme og den vågne tilstand. Man er nødt til at skifte sovesteder og være på vagt og nogle gange hjælpes ad med de andre hjemløse, ik?"

Mand, 41 år.

KALAALLIT NUNAAI
DANMARK
P.A.S.

Hjemløse grøn- lændere i København bruger ikke i samme grad som andre hjem- løse de eksisterende botilbud og bliver dermed "usynlige" for myndighederne, viser en ny undersøgelse fra to etnologer.

AF TRINE KIT JENSEN, JOURNALIST
FOTO: JASPER CARLBERG

Når hjemløshed er

● *"Det var for meget. Jeg kunne ikke engang smile. Jeg havde det dårligt hver dag. Sådan var livet hver dag. Man prøver at komme ud af det. At finde et sted, hvor man kan være sig selv og prøve at støtte hinanden, selv om vi havde det svært. Og kæmpe, kæmpe... Vi skulle have vores selvtillid tilbage igen."*

Sådan beskrives livet som hjemløs af en 45-årig kvinde, der netop er flyttet i botilbud. Citatet stammer fra rapporten "Små skridt - store forandringer" om grønland- ske hjemløse i København. Bag rapporten står etnologerne Signe Boeskov og Nanna Folke Olsen fra Center for Kulturanalyse på Køben- havns Universitet. Den er bestilt af Københavns Kommune og Styrel- sen for Social Service, og opgaven for de to etnologer har været at skaffe et grundlag for at forbedre gruppens situation:

- De grønlandske hjemløse er af flere årsager usynlige for systemet, så reelt har man ikke haft noget billede af, om der var 20 eller 200. Samtidig ville man gerne have undersøgt, hvorfor grønlænderne tilsyneladende ikke i samme grad som andre hjemløse gør brug af de botilbud, der findes, fortæller Nanna Folke Olsen.

Grønlandere er danske statsborgere og registreres ikke særskilt. Men via en spørgeske- maundersøgelse på kommunens lokalcentre og ved at forhøre sig på væresteder, herberger og hos andre aktører fik etnologerne kendskab til 137 grønlandere, der

i rapporten defineres som hjem- løse - 83 mænd og 54 kvinder.

Under arbejdet med rappor- ten har de to etnologer besøgt udvalgte institutioner og projekter, der er i kontakt med gruppen af socialt udsatte grønlandere. Både fagfolk og grønlænderne selv har bidraget med interviews, og på den måde er der tegnet et billede af deres liv og af de barrierer, der forhindrer dem i at få den hjælp, de har så hårdt brug for.

- Der er forskellige opfattelser af, hvornår man er hjemløs. Men i rapporten har vi forsøgt at samle og kvalificere den viden, der er blandt de professionelle og i grup- pen selv, siger Nanna Folke Olsen.

Fællesskab og sofasovning

Typisk for de hjemløse grønlæn- dere er et misbrug af øl og hash, et dårligt fysisk helbred og ofte psykiske traumer som følge af vold eller seksuelt misbrug. Der- udover karakteriseres gruppen af et stærkt fællesskab.

- Fællesskabet betyder, at man færdes sammen og søger derhen, hvor man kan være sikker på at møde andre grønlandere. Det betyder også, at man tager sig af hinanden. En medarbejder på et værested fortalte for eksempel, at hvis en grønlander er dejsset om på den anden side af gaden, så sørger de andre for at hjælpe ham, mens en dansker sagtens kan få lov at ligge, siger Signe Boeskov.

Et andet aspekt af fællesskabet kommer til udtryk i det fænomen, der i rapporten er døbt "sofasov- ▶

"Min fornemmelse er, at de hellere vil gate-crashe hos hinanden og hos nogen de kender, end at bruge herbergerne. Det, man kender, det er det, der er trygt, og det er ligesom en del af de koder, de kender."

Medarbejder ved ikke-kommunalt værested.

ning". Blandt grønlænderne er der stor gæstfrihed og tradition for, at man i lange perioder kan bo hos hinanden – eller i hvert fald overnatte på sofaen. Det har den åbenlyse fordel, at man så slipper for at ligge på gaden. Men sofasovningen har sin pris, både for den, der har sofaen og for den, der sover på den.

– Hvis man som grønlænder får en bolig, er der en forventning om, at man inviterer indenfor, og har man selv været sofasover, kan det være svært at sige nej til arfdre. Men naboerne kan hurtigt blive trætte af, at man fylder sin lejlighed op med lidt for mange gæster, der fester og larmer, og så risikerer man at miste den igen, fortæller Nanna Folke Olsen.

For sofasoveren er situationen lige så uholdbar. Det er utrygt og stressende aldrig at vide, om man kan få lov at sove. Man ved heller aldrig hvor længe, man kan få lov

at blive, og der opstår et "skyldnerforhold", som for kvindernes vedkommende kan betyde, at de nogle gange må betale tilbage med sex. Endeligt bevirker sofasovningen, at der kan gå lang tid, før man får en postadresse, bliver skrevet op til en bolig eller får en sagsbehandler.

– Fællesskabet og grønlændernes tradition for sofasovning betyder, at de som hjemløse kan klare sig selv i længere tid. Men som sofasover er man samtidig ekstremt udsat og uden for rækkevidde af det sociale system, der kan hjælpe én, siger Nanna Folke Olsen.

Forstår ikke socialsprog

I det omfang, de hjemløse grønlændere kommer i kontakt med systemet, peger både de selv og socialmedarbejdere på problemer med kommunikationen. Nogle af grønlænderne taler godt dansk.

Men der er også nogle, som ikke gør, og de kommer til kort, når det handler om det sprog, der tales i det sociale system.

Kulturelle forskelle betyder samtidig, at grønlænderne i mange tilfælde er mere tilbageholdende end de klienter, sagsbehandlere normalt møder. Ofte stiller de ikke krav, men forholder sig afventende og fortæller ikke altid af sig selv, hvordan det står til, og hvad de har behov for. Sagsbehandlere oplever også, at de – uden at ville det – kan komme til at overskride grænserne for, hvad grønlænderne finder for privat.

Både de sproglige og de kulturelle barrierer kan få den konsekvens, at parterne går fejl af hinanden. Mulighederne for støtte til grønlænderne bliver derfor ikke altid udnyttet til fulde.

– Det er derfor vigtigt, at der i bred forstand er nogle, der kan "oversætte". Nogle, der kan grøn-

landsk eller har et kendskab til den grønlandske kultur og den særlige grønlandske form, siger Signe Boeskov.

Avancementshus

I rapporten kommer Signe Boeskov og Nanna Folke Olsen med en række bud på, hvordan botilbud kan skrues sammen, så de i højere grad kommer grønlænderne i møde. De anbefaler blandt andet, at man tager fællesskabet og gæstfriheden alvorligt og skaber nogle rammer for socialt samvær, der giver mulighed for besøg uden sofasovningens negative konsekvenser. De peger også på, at krav om for eksempel misbrugsbehandling kan betyde, at nogle grønlændere vælger et botilbud fra.

Konkret foreslår etnologerne fem pilotprojekter, der kan være med til at forbedre grønlændernes situation. Et af dem er et såkaldt "avancementshus" – et tilbud der findes i Stockholm. Avancementshuset er opdelt i niveauer, der giver mulighed for, at vejen ud af hjemløsheden kan foregå i små skridt. I takt med, at man bliver i stand til at bo mere og mere selvstændigt, rykker man op i huset, og er der tilbagefald, har man mulighed for at rykke ned igen.

– Fordelen ved "avancementshuset" er, at man kun bliver udsat for de krav, man kan håndtere, og når man magter det, kan man så tage et skridt til. Man er i bevægelse, kan blive inden for de samme rammer og er samtidig tæt på hinanden, så fællesskabet kan bevares, siger Signe Boeskov. ●

"Jeg ved ikke, hvorfor jeg aldrig har kunnet lide den der lejlighed. Jeg har aldrig følt mig hjemme dernede – nok fordi jeg er et flokdyr. Jeg skal hele tiden have mennesker omkring mig (...) Jeg vil hellere bo i kollektiv med andre grønlændere. Det kunne jeg godt tænke mig."

Mand, ca. 40 år